

**Yıldız Ahmet'in, Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin
değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Sosyal İşler
Komisyonu raporu (2/112)**

Milli Birlik Komitesi Başkanlığına

Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifine gerekçesini takdim ediyorum.

Gereğine müsaadelerini arz ederim.

Yıldız Ahmet

İspat hakkının ihyası hakkındaki kanun teklifinin

GEREKÇESİ

İspat hakkı ile alakalı Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin tadili hakkında aşağıdaki gerekçeye müsteniden ilişik metnin kabulü teklifini uygun görmekteyim.

Memleketimiz siyasi hayatında ispat hakkı konusu çetin tartışmalara yol açmış ve sâkit idare bu hakkı teslimden daima kaçınımıştır. Bu hakkın ihyasında katî zaruret görülmekle beraber, hakkın istimali usulünü tâyinde de bâzı esasların vaz'ı lüzumuna inanmaktayım. Bütün ihtilâtları düşünülmeden kabul edilmiş bir ispat usulünün, tevli dedebileceği mahzurların neticede aynı usulün ilgası sebeplerini daha bugünden muhtevi olacağı endişesi ile yaşanması mümkün bir ispat usulünün ne şekilde bir kanuni nizama bağlanabileceğini araştırmak ihtiyacı hiss olunmuştur. Mevcut usullerin mukayeseli bir tahlilinden sâlim yolun bulunacağı aşikârdır :

İspat hakkı, katî surette «âmme murakabesi» mefhumu ile alakalıdır. Bu imkândan mahrum bir âmme muhakemesini tasavvur dahi imkânsızdır.

Malûm olduğu vechile bu konuda birbirinden farklı, başlıca üç anlayış vardır :

Bir görüşe nazaran «ispat yasağı» kaide olmalıdır. Hakikat dahi olsa isnatta bulunulmamalıdır. Yolsuzlukların resmî makamlara ihbarları kâfidir. İspat yasağını kabul eden kanunlara misal olarak 1930 Faşist İtalyan Kanununun 956 nci maddesi gösterilebilir.

İkinci anlayış bir evvelkinin aksidir. İspat hakkı tam ve kayıtsız olmalıdır. İspat hakkını yasak eden bir kanuna göre verilmiş bir mahkûmiyet hükmü sunî ve gerçeğe uymayan bir hüküm şüphesini taşır, tamamiyle faydasızdır. Açıklanması icabeden hususların ceza korkusu yüzünden ortaya dökülemediği kanaatinin camiada yerleşmesi mahzurludur. Eğer dâva açanın hasım tarafın haksız bir taarruzuna uğramasından endişe ediliyorsa, bunun mâkul ve tarafsız şekilde idare edilen bir duruşmada vukua gelmemesi icabeder.

Üçüncü anlayış, ispat hakkına, eğer bunda âmme menfaati varsa imkân verilmesini tercih eden usuldür. Kanunumuzun kabul ettiği usul bir dereceye kadar bu üçüncü anlayışa uygun, karma bir sistemdir. Zira kanun, kaide olarak (T. C. K. 481, f - 1) değil, istisna olarak ispata imkân vermektedir. Esasen ispat hakkı yönünden şikâyet, kanunumuzun sistemine değil, istisna olarak kabul edilen ispat imkânını dahi kaldıran tatbikata mâtuftur.

Malûm olduğu vechile 481 nci maddenin istisna olarak kabul ettiği ispat imkânından birincisi memura «İsnadolunan fiilin ierayı memuriyetine taallük eylemesi» hakidir. Bu istisnayı tatbik edilemez hale getiren Tevhidi İçtihat Kararından bahsetmemeye imkân yoktur. Kanunun 481 nci maddesine göre «Hakikati maddenin ispatı aynı mahkemece kabul ve tatbik olunur.» memleketimizde

bâzi kimselerin hususi muhakeme usulüne (Memurin muhakematı) veya hususi bir mahkemeye (Yüce Divan gibi) tâbi olmaları usulü mevcuttur. Bu itibarla ispat iddiası kabul olunduğu ve aynı mahkemede yapılacak tetkikat sonunda isnadın doğruluğu sabit olduğu takdirde hususi muhakeme usulüne ve vazifeli merciin salâhiyetine tecavüz edildiği iddia olunmuştur. Bu husustaki Tevhidi İctihat Kararında (16 . 3 . 1949, 24/3) «Bir mahkemenin, siyasi faaliyet ifa eden bir bakanı muhakeme etmesi ve onun faaliyetinin hedefini tâyin edebilmesi doğru görülemez» denmiştir. İmen gayrikabili izah gerekçeleriyle Tevhidi İctihat Kararı şu neticeye varmıştır : «Hususi ve istisnai tahkik ve muhakeme merciine tâbi olanlar tarafından kendilerine vâkı isnat sebebi ile açılmış hakaret dâvalarında sanık olanların isnadeyledikleri hakareti mutazammın fiil ve hareketleri ispat iddiasının aynı mahkemede kabul ve tetkikine imkân yoktur». Varılan bu netice hususi merci veya hususi muhakeme usulüne tâbi olanlar hakkında, kanunun açıkça tanıdığı ispat hakkının ilgasından başka bir şey değildi. Nitekim tatbikat da bu yolda tecelli etti. Yargıtay, kanunları yorumlar, fakat onun ilgasına kadar gidemez. sasen 481 nei maddedeki hal bu şahısların muhakeme edilmesi değil, sanık durumunda olanın kendisini müdafaa etmesi imkânının tanınmasından ibarettir. Mesele, dâvacı ile sanık arasında kalan hususlardan da değildir. Devlet memurlarının ve hattâ en yüksek kademede olan bakanların dahi âmme murakabesinden hariç olduğu iddia edilemez. Yolsuzluklara sükût mecburiyetini aneak totaliter idarelerde kanuni bir mecburiyet olarak kabul mümkün olabilmıştır.

Bu izah muvacehesinde, ispat hakkının memura hakaret suçlarında katî surette kabul edildiği kanunun pek açık ibaresinden anlaşılmakta ise de, isabetsiz Tevhidi İctihat Kararının yarattığı tereddüdü izale için maddeye vuzuh vermek doğru olacaktır. Bu itibarla kanunun 481 nei maddesinin 3 neu bendenin «... hakikatî maddenin ispatı iddiası, dâvacı hususi bir muhakeme usulüne tâbi veya başka bir mercide muhakemesi gereken kimselerden olsa dahi, aynı mahkemece kabul ve tetkik olunur» şeklinde tavzihan tadili uygundur. 268 nei maddedeki, «her hangi bir yazı», ibaresinin ispata mâni olmadığı neticesine varılmıştır.

İspat hakkının böylece ihyası ile iktifa edilemez. Zira bu hakkın istimali hususunda usuli hükümler meri kanunda mevcut değildir. Ne şekilde kullanılacağı gösterilmeyen bir hakkın, bâzi tahditlerle tatbikatta beklenen neticeyi, verememesi imkânı mevcuttur. Bu itibarla :

İspat talebi vâkı olduğunda mahkeme, bu talebi kabul veya ret hususunda bir karar vermek zorundadır. Zira talebin ispat hakkına cevaz veren kanuni şartlara uygun olup olmadığını müşahede zarureti mevcuttur. Aksi takdirde kanunun tecviz etmediği hallere sirayet ciddi mahzurlar tevli dedebilecektir. Talebin kabulü halinde alâkalı, iddiasını sübuta vardırarak mesnetlerini, muayyen bir müddet zarfında mahkemeye ibraz zorunda bulunacaktır. İbraz edilen delil ve vesikalara karşı iddia ve müdafaalarını dermeyer için ve mevcut ise mukabil delilleri ibraz maksadiyle karşı tarafa tebligat icra edilecektir. Tarafların iddia ve müdafaalarının muayyen bir müddet zarfında icrası hususunun müddetlere bağlanması hakaret dâvasının fer'i olan ispat iddiasını sürüncemede bırakmak suretiyle hakaretin cezasız kalmasını sağlamak temayülüne imkân vermemek içindir. Yine aynı sebepledir ki; «Bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar bilâhara delil olarak ikame olunamaz», hükmü vaz' olunmuştur. Filhakika bu hüküm, Hukuk Usulündeki; «İddia ve müdafaaların teksifi», kaidesini hatırlatmakta ve Ceza Usulünün bir delilin geç ikamesi onun reddi için yegâne sebeb olamaz», kaidesine muhalif görünmekte ise de, hakaret dâvasında fer'i mahiyet arz eden ispat iddiasının kötü niyetle, yani ispat bahanesiyle yeniden hakaret kasdiyle kullanılmasını önlemekte zaruret ve ispat hakkı müessesesinin yaşamasına hizmet etmek bakımından fayda büyüktür. Kaldı ki, her isnadın ciddi, temmül mahsulü olması şarttır. Delilleri bilâhara toplanmak üzere isnat kabili tasavvur değildir. Bu itibarla isnatta bulunanın esasen delilleri toplamış durumda olması mefruzdur. Kaldı ki; «Bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar», ibaresinden maksat tevsii önlemektir. Sanık tarafından bilinmeyen ve hattâ bilinmesine maddeten imkân olmıyan delâil bilâhara meydana çıkmış olabilir. Bunların dermeyerına bu hüküm mâni değildir. Ne gibi taleplerin tevsii sayılacağını katî bir hükümle evvelden tesbit imkânsız olduğundan tevsii memnuiyetinin takdiri hâkime mevdu olmakta devam edecektir.

Bakanlık teklifindeki 8 nci fıkra, yani, «isnat ispat olunamadığı takdirde geçen maddede yazılı olan cezalar iki kat olarak hükmolunur.» kaydının maddede yer almaması isabetlidir. Eğer bir husus, hak olarak kabul ediliyorsa bunun kullanılmasını cezaya bağlamak, onun kullanılmasına engel koymakatdır. Zira ispat edememek veya ispatı kabul ettirememek korkusu, iki kat ceza tehdidi altında haklı olanı dâhi tereddüde sevk edecektir. Bu ise ispat iddasında bulunanın değil, ispattan fayda bekliyen âmme menfaatinin zararına olabilecektir. Kaldı ki, böyle bir hükmün çıkarılmasında mahzur da yoktur. Eğer ispat, yeniden hakaret için bahane ittihaz edilmiş ve bu kötü niyet mahkemece de kabul olunmuş ise mahkemenin hakaret cezasının yukarı haddine çıkmasına hiçbir mâni yoktur.

Yukarıda izah edilen gerekçeye binaen ilişik teklifin kanunlaşması için gereken işlemin yapılmasına müsadelerini arz ederim.

Sosyal İşler Komisyonunun raporu

T. C.

Millî Birlik Komitesi

Sosyal İşler Komisyonu

Esas No: 2/112

Karar No: 40

3 . 11 . 1960

Millî Birlik Komitesi Başkanlığına

Komisyonumuza havale olunan «Yıldız Ahmet'in, Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi» tetkik ve müzakere olundu.

Yapılan incelemede teklif sahibinin gerekçesi yerinde görülerek teklif aynen kabul edilmiştir. Komitenin tasvibine sunulmak üzere Başkanlığa arz olunur.

Sosyal İşler Komisyonu

Başkanı

Sözcü (2)

Küçük Sami

Üye

Esin Numan

Üye

Gürsoytrak Suphi

Üye

Kaplan Mustafa

Üye

Koron Muzaffer

Üye

Özdağ Muzaffer

Üye

Özgüneş Mehmet

Üye

Solmazır İrfan

Üye

Türkeş Alparslan

Sözcü (1)

Yıldıe Ahmet

YILDIZ AHMET'İN TEKLİFİ

T. C. K. nun 481 nci maddesinin değiştirilmesine
dair kanun teklifi

MADDE 1. — Türk Ceza Kanununun 481 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. :

Madde 481. — Geçen maddede beyan olunan eürmün faili beraet etmek için isnadettiği fiilin sıhhatini veya şayı veya mütevatir oluğunu ispat etmek isterse bu iddiası kabul olunmaz.

Fakat :

1. Tecavüz olunan şahıs bir memur bulunup da 266 ve 267, 268 nci maddelerde beyan olunan ahval müstesna olmak üzere isnalolunan fiil icrayı memuriyetine taallük eylediği,

2. İsnadolunan fiilden dolayı tecavüz olunan şahıs hakkında takibat icrasına başlanmış olduğu,

3. Müşteki ikame ettiği dâvadan dolayı icra kılınan muhakemeyi kendisine isnadolunan fiilin sıhhat ve ademisihhatine dahi teşmil etmeyi sarih surette bizzat talebeylediği takdirde hakikati maddenin ispatı talebi, dâvacı hususi bir tahkik veya muhakeme usulüne tâbi veya başka bir mercide muhakemesi gereken kimselerden olsa dahi aynı mahkemeye kabul ve tetkik olunur.

İspat talebinin kabulüne karar verilmesini mütaakıp 10 gün içinde bu taleple ilgili bütün delil ve varsa vesikaların asıl veya suretleri mahkemeye tevdi olunur.

İbraz olunan delil ve vesikalar beş gün içinde mukabil delillerini bildirmek üzere müştekiye ve C. Savcısına tebliğ olunur.

Bu müddetler içinde zikredilmeyen hususlar bilâhara delil olarak ikame olunamaz.

Taraflar bu suretle iddialarını bildirdikten sonra mahkeme duruşma için en yakın bir gün tâyin eder. Zaruret olmadıkça mütaakıp talikler bir haftayı geçemez.

İsnat ispat olunur veya bundan dolayı isnatta bulunulan şahıs mahkûm edilirse sanık hakkında dâva ve ceza düşer.

Şu kadar ki, bu maddedeki istisnaların tatbiki için tecavüzün aşağıdaki maddede bildirilen eürmü teşkil etmemesi icabeder.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun icrasına Adalet Bakanı memurdur.